1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-6740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 80. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 30-го КВІТНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 30, 1963 No. 80. VOL. LXX.

РАДА ОАД СТАРАЄТЬСЯ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ВІЙНИ МІЖ ДОМІНІКОЮ І ГАЇТІ

Вашинґтон. — Рада Організації Американських Держав робить всі можливі заходи, щоб не допустити до збройного конфлікту між Домініканською Республікою і Республікою Гаїті. Неприязні відносини між цими двома карібськими країнами в останніх днях так загострилися, що кожної хвилини грозять війною. Початок того напруження спричинений тим, що в Гаїті були демонстрації та інші ворожі виступи проти диктаторського уряду президента Франсуа Дюваліє. Уряд виступив проти демонстрантів, частина яких вспіла втекти до деяких амбасад латинських держав, де просили права політичного азилю. В країнах Латинської Америки вже віддавна існує право, що амбасадори можуть давати право азилю політичним втікачам і перевозити на сталий побут до своїх країн. Ворожі урядові Дюваліє особи втекли до домініканської амбасади, але гаїтська поліція силою ввійшла до тієї амбасади в Портопрінсі і заарештувала гаїтських втікачів. Домініканський уряд звернувся з протестом до Ради Організації Американських Держав в неділю 28-го квітня і вислав ультиматум до гаїтського уряду, домагаючись, щоб він до 24 годин змінив „своє агресивне становище". Покищо Раді ОАД вдалося добитися того, що Домініканська Республіка продовжила ультиматум до 8-ої години по полудні в понеділок 29-го квітня, поки делеґація Ради вспіє на місці досліджити справу. Домініканська Республіка була вже приготована до збройної акції в понеділок 29-го квітня, але тепер чекає на вирішення справи Радою ОАД. В столиці Гаїті Портопрінсі ситуація була спокійна, але напруження зросло, коли військо і міліція обставили чужинні амбасади. В Санто Домінґо припинили військові відпустки. Представник Гаїті в Раді ОАД заперечує оскарження Домініканської Республіки, називаючи їх тільки претекстом до „агресії". Делеґат Домініки називає акцію гаїтського уряду „провокацією". Треба пригадати, що між цими двома карібськими республіками на одному острові панує давня неприязнь. Кореспондент щоденника „Ню Йорк Таймс" пише, що уряд ЗДА не мав би нічого проти того, якби впав Уряд теперішнього президента таке становище Вашинґтону заохочує ворогів теперішнього гаїтського уряду до акції. Урят теперішнього президента тієї 4-мільйонової муринської республіки має бути „продажний, нездібний і брутальний". Досі ЗДА не встрявали у внітрішні справи Гаїті нехотячи, щоб ця вбога країна попала в ще гірше становище. Хоч це мала країна, але вона створює для ЗДА велику проблему, бо ця держава старається сприяти волі, справедливості і економічному розвиткові у всіх латино - американських країнах, і при тому має перед собою такий диктаторський уряд, яким є влада президента Дюваліє. ЗДА не хочуть безпосередньо вмішуватися до гаїтських справ, щоб не виник крик про те, що „янкі знов беруться за інтервенцію". Але гаїтська проблема в дійсності є загальною американською справою, бо всі країни цього континенту змагають до скріплення економіки в рамах Союзу для Поступу, який фінансують у першу чергу ЗДА.

Бизнесмени домагаються зменшення податків ще в цьому році

Вашинґтон. — В столиці зорганізувалася група бизнесменів, назвавши себе „Комітетом в справі зменшення податків в 1963-му році", яка веде акцію в тому дусі, щоб ще в цьому календарному році настало зменшення прибуткових податків. Ця група не домагається в цьому році реформи податкової системи. Представники цього Комітету конферували 20 хвилин з Президентом в Білому Домі. Президент заявив після розмови, що „бизнесмени виявили державний змисл", бо добровільно турбуються ростом економіки тієї країни. Президент сказав, що він розуміє становище делеґатів, які не погоджуються з урядовими пропозиціями в справі реформи податкової системи. Але Президент підкреслив те, що представники бизнесменів виявили зрозуміння для того, щоб зменшенням прибуткових податків скріпити ріст економіки та приспішити темп того росту. Голова Комітету, президент залізничої лінії Норфолк енд Вестерн Стюарт Т. Сандерс, сказав на пресовій конференції, що очолюваний ним Комітет не схвалює тієї урядової пропозиції, яка плянує змінити податкову систему разом із зменшенням податків. Сандорс домагається в цьому році тільки редукції податків.

ЗДА й СССР співпрацюватимуть в окреслюванні погоди для світу

Женева. — Світова Метеорологічна Організація з осідком у Женеві затвердила плян окреслювання погоди в різних частинах ґльобу. Рішено встановити два світові центри — у Вашинґтоні і в Москві з тисячами стацій на суходолі і морях, які діставатимуть інформації від штучних сателітів, побудованих і висланих в космічні простори для цієї цілі. Третя центральна стація буде в Південній Гемісфері. Реґіональними центрами будуть, мабуть, Ню Йорк, Ню Делі, Токіо, Франкфурт, Бразилія, Найробі і Мельборн. Вони будуть вибирати дані, потрібні для аналізи, та висилати їх до світових центрів. Встановлення такої централі в Південній Гемісфері коштуватиме 5 до 10 мільйонів дол., а кошт влаштування реґіональних центрів обраховують на 6 мільйонів дол. 110 країн мають користати практично з отакого окреслювання погоди за наймодернішими можливостями і способами.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній президент Гаррі Труман** почувається не зовсім добре і тому він мусів залишити прийняття з приводу 72-річчя брата його колишнього спільника Ейба Якобсона в Кензас Сіті, Мізурі. Особистий лікар Трумана відраджував йому їхати на це прийняття, але Труман казав, що він повинен вшанувати брата свого спільника в бизнесі.

● **25-го квітня** Сенат більшістю 75 голосів до 15 затвердив номінацію 14 директорів Корпорації Комунікаційних Сателітів. Ці директори організуватимуть участь ЗДА у світовій комунікаційній системі, яка за допомогою сателітів обслуговуватиме радієвою і телевізійною службою весь світ.

● **Колишній генерал - майор** Едвін А. Вокер, промовляючи в Ню Йорку на зборах жінок в готелі Валдорф - Асторія, казав, що в дійсності немає різниці між Демократичною і Республіканською партіями, бо обидві вони є зам'ягкі у відношенні до комуністів. Вокер зрезиґнував з армії, коли його мали судити за те, що оскаржував уряд за м'якість щодо комуністів.

Українці творили найбільшу національну групу в Параді Льояльности в Ню Йорку

Ню Йорк. — В суботу 27-го квітня тут відбулася 16-та з черги Парада Льояльности, в якій взяло участь понад 20 тисяч осіб. Ці Паради започатковано в 1948-му році для протиставлення сильним тоді комуністичним і „проґресивним" демонстраціям з нагоди 1-го травня. Тепер комуністи не мають сили на зорганізування демонстрації, а щорічні Паради Льояльности стягають десятки тисяч осіб, між якими вирізняються національні групи, що демонструють проти комуністичного поневолення їхніх батьківщин в Европі. Цього року між національними групами українці творили найбільшу одиницю, в якій, крім організацій американських ветеранів та ОбВУА, масово взяли участь організації Пласту та СУМА, які своїми карними відділами імпонували тисячам глядачів, що приглядалися параді. Очолював українську групу голова Об'єднання Українських Організацій міста Ню Йорку мґр. Іван Базарко, а в перших рядах маршували: головний предсідник УНСоюзу п. Йосип Лисогір, маршал Паради Гнат Марчак, д-р Іван Козак та д-р Ол. Соколишин. Парада почалася при 95-ій вулиці, при 86-ій вулиці приєдналися до неї 74-літній кардинал Френсіс Спеллман і посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер, які при 69-ій вулиці перейшли на трибуну, звідки відбирали дефіляду. На трибуні був і сенатор Джекоб К. Джевітс та міські достойники. В українській групі грала оркестра церкви св. Юра з Ню Йорку. Подібна Парада Льояльности відбулася і в Брукліні, в якій парадували коло 10 000 осіб перед президентом Брукліну Ейбом Старком.

В Ню Йорку відбувся весняний Літературно-Мистецький Ярмарок

Ню Йорк. — 27-го квітня тут в залі Вашинґтон Ірвінґ Гай Скул відбувся з незвичайним успіхом зорганізований ЛМКлюбом Весняний Літературно - Мистецький Ярмарок. Цим разом „торгували" на ярмарку виключно молоді таланти, а поміж ними й ті, що за кілька років стануть професійними мистцями. Вступне слово виголосив і конферував усім вечором поет Леонід Полтава. Почали вечір найменші — дитячий хор УМІ, який — в супроводі оркестри цього ж інституту — під керівництвом проф. В. Цісика проспівав: „Учітеся, брати мої" Т. Шевченка-М. Фоменка, „На городі криниченька" М. Лисенка і „Де Дніпро наш хвилі котить" М. Вербицького. Студентка балетної школи Джульярда в Ню Йорку, Тамара Вожаківська, виконала Прелюд Шопена з балету Сільфід і вальс Деліве, а її талановитий брат, асистент концертмайстра стейтової оркестри Ню Джерзі, Юрко Вожаківський, заграв на скрипці І-шу частину концерту Г-моль М. Бруха і Андалюзійську серенаду П. Сарасате. Акомпаніювала їм обом Марія Цісик. В другій частині вечора виступили члени Оперового ансамблю К. Таранової та Є. Крахна з такими точками: Т. Маковська (сопрано) проспівала Альчевського-Шевченка „Чого мені тяжко" і арію Дездемони з опери „Отелльо" Верді; Жіночий квартет у складі З. Дермиця, Т. Маковська, В. Наливайко (сольо) і Е. Феда виконав „Реве та стогне Дніпр широкий" — Косенка, „Полюбилася я" — Т. Шевченка — Остерського, „Ой, на гору козак воду носить" — нар. пісня і „Лярго" — Генделя. Акомпаніював на фортепіяні музичний керівник ансамблю Євген Крахно. Марта Чапельська відіграла на фортепіяні Баляду Г-моль — Й. Брамса, Ґавот Ф-дур — М. Лисенка і Токато — Ф. Пуляка. На закінчення вечора члени Аматорської Театральної Студії в Ню Йорку під режисурою Володимира Осипенка рецитували поезії сучасних молодих підсовєтських поетів. Виступали: І. Демидович, Т. Клецор, С. Луцька, В. Микуленко, Л. Микуленко, Ю. Микуленко, Ю. Денисенко, Ю. Демидович, Є. Личманенко і О. Стружинський. Уложений Лесею Храпливою літературний монтаж до цієї групової рецитації відчитав режисер Студії. Жваво обмінюючись приємними враженнями від цього вечора, розходилась численна публіка. Вечір направду був весняний.

У Ню Йорку відкрито другу мистецьку виставку В. Бачинського

Ню Йорк. — В Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку відкрито в минулу неділю 28-го квітня вполудне другу індивідуальну виставу образів молодого українського мистця Володимира Бачинського. Голова ЛМКлюбу проф. Сергій Литвиненко, у короткому вступному слові звернув увагу на велчикий поступ, що його зробив мистець за два останні роки, від першого його публічного виступу. Володимир Бачинський, який має тепер 27 років, був, після закінчення мистецьких студій в Америці, стипендіятом в Італії, звідкіля недавно вернувся до ЗДА. З виставлених ним тепер 33-ох образів — коло 25 творів постали за останніх кругло 20 місяців, а тільки кілька походять з часу, коли мистець ще не виїхав був до Італії. Всі виставлені образи, за винятком 5-ох ґвашів — це олії, в тому числі одно велике полотно стінної величини „Красвид з Абруци" та великий жіночий акт. Тематика образів дуже різнородна — пейсажі на тлі осінньої або зимової природи, італійські красвиди, урбаністична тематика з Італії, фраґменти італійської старовини, кілька містичних образів, та композиції. Найбільш звертали увагу настрові „Закутки" чи пак завулки. У першому дні виставки відвідали її близько 300 осіб при чому багато образів закуплено. Батьки мистця вгощали гостей скромним прийняттям.

„Тризуб" здобув другу перемогу в грах за чашу Луїса

Філядельфія, 28 квітня. — Футбольна дружина „Тризуба" перемогла 6:0 свого місцевого противника „Юрик Тракерс" в чергових змаганнях циклу гор за чашу Луїса. В цій виграній „Тризуба" троє воріт стрілив Володимир Чижович, а рештою добичі поділилися: Яковина 2 і Нога 1.

Футболісти „Черника" з Дітройту зазнали невдачі в змаганнях за Чашу ЗДА. Перед тижнем вони перемогли одинадцятку хорватів з Клівленду, але програли минулонедільні чвертьфінальні змагання Сходу 0:4 з „Гармавіл Гарікенс" на ґрищі противника. Цим самим противником „Тризуба" у півфіналі Сходу будуть „Гармавіл Гарікенс", з якими „Тризуб" зустрінеться у Філядельфії вже на наступну неділю.

УСК Ню Йорк програв також і відплатні змагання „Великої Десятки" з дружиною С. К. Елизабет, яка завзято бореться за те, щоб не впасти до нижчої кляси Німецько-Американського Футбольного Союзу. УСК займає тепер четверте місце в показнику з точками 16:14 та має ще три мистецькі гри до закінчення сезону. Ворота для УСК-у який виступив в неповному складі, стрілив Сметгорст.

Збірна футболу ЗДА, в якій грають два українці Зенон Снилик і Мирон Красій, програла на Пан-Американських Ігрищах в Сан Павльо свої чергові змагання з репрезентацією мистця світу. Бразилією, з вислідом 0:10. В репрезентації Арґентини, яка має гарні успіхи на Ігрищах, грає футболіст українець Оленяк.

Державний секретар Раск на Середньому Сході й у Південній Азії

Тегеран. — Державний секретар Дін Раск прилетів в минулу суботу до столиці Ірану Тегерану після того, як передтим один день перевів у столиці Туреччини Анкарі. Турецький міністер закордонних справ Семаль Еркін скаржився м. і. державному секретареві, що ЗДА й інші союзники з НАТО, які продукують у себе сталь, перестали купувати хром в Туреччині та почали купувати його — злакомившись на зумисне обнижену ціну — в Совєтському Союзі. Дін Раск відвідав турецького президента Семаля Гурзеля та прем'єра Ізмета Іноні. Дін Раск прибув вже в неділю до Карачі, столиці Пакістану, де відбудеться в тому тижні конференція Центрального Союзу (СЕНТО), до якого належить Британія, Туреччина, Іран і Пакістан. ЗДА беруть там участь, як член Фінансової і Військової Комісій. В Пакістані та Індії, куди він поїде з Пакістану, Раск і британський міністер закордонних справ лорд Гюм будуть впливати на Пакістан і Індію, щоб вони погодились на компроміс в справі Кашміру. В поворотній дорозі Раск відвідає Югославію, що коментатори вважають за доказ покращання взаємин ЗДА з Югославією Тіта.

Вол. Білик знову очолив Відділ УККА в Джерзі Сити

Джерзі Сити. — В неділю 28-го квітня тут у приміщеннях Українського Народного Дому відбулися річні збори місцевого Відділу Українського Конгресового Комітету, в результаті яких обрано також нову Управу із уже втретє переобраним на голову Володимиром Біликом на чолі. Центральний УККомітет репрезентував на цих зборах один із віце - президентів адв. Іван Флис, виголосивши доповідь про працю, цілі і завдання та потреби УКК. Із звітів дотеперішньої Управи: голови Вол. Білика, секретарки пані Качмарської, фінансового референта проф. С. Максимяка, культурно - освітнього референта інж. Ю. Харченка та за Контрольну Комісію п. Литвинки виходило, що хоч громада не належить до найбільших своєю чисельністю, зате своєю активністю і, зокрема, жертвенністю вона не поступається навіть перед великими метрополіями. Відзначення Листопадових роковин, получене із відзначенням 20-річчя УПА, велика імпреза з нагоди роковин Української Державности 22-го січня та відзначенням спільною імпрезою роковин Тараса Шевченка і Миколи Лисенка в звітовому часі належали до найкращих того роду українських імпрез в країні. Багатозначні є також цифри зібраних і переданих до Народного Фонду при УКК пожертв з громади. І хоч загальні пожертви до Народного Фонду в останніх роках зменшувались, то ці пожертви з Джерзі Сити за останніх 6 років збільшилися вдвоє і останнього року дійшли до двох тисяч долярів. Нову Управу обрано в складі: Вол. Білик — голова, М. Петришин і проф. П. Савчук — заступники голови, Маркіян Коць — секретар, проф. Ст. Максимяк — касир, проф. С. Ващук — культ.-освітній референт, В. Литвинка — орг. референт, Гр. Бура, М. Баран, Д. Дидик, Всеволод Багацький та Вол. Величківський — члени. Обрано також Контрольну Комісію (А. Шаран, Ф. Колодій і дир. Маріян Коць) та Тов. Суд (А. Драган, І. Цьолко й І. Грабар). Зборами проводила Президія в складі: А. Драган — голова, Ол. Демченко — заступник і Маркіян Коць Коць — секретар. Закінчено наради відспіванням гимну „Не пора".

Надгудсонська Округа УНС відбула наради, плянує нову акцію

Джерзі Сити. — Минулої п'ятниці, 26-го квітня, тут у приміщеннях Українського Народного Дому відбулися чергові наради Комітету Відділів Українського Народного Союзу Надгудсонської округи, під час яких перевірено дотеперішню працю та заплянувано нову акцію, зокрема в організаційній ділянці. В нарадах взяв участь головний секретар УНС д-р Ярослав Падох, подавши в своїй доповіді загальний організаційний стан округи та з'ясувавши „світла і тіні" організаційної праці, зокрема вказавши на найприкріше, бо шкідливе для всіх заінтересованих і для організації та громади, як цілости, передчасне згрошевлювання забезпеченевих грамот та суспенди. На нарадах, що ними проводив голова Окружного Комітету п. Антін Шаран, були заступлені всі — за виїмком одного — відділи УНС з Джерзі Сити і Байону. Репрезентанти поодиноких відділів складали звідомлення із їхньої праці та стану репрезентованих ними Відділів. В результаті нарад розділено на поодинокі відділи призначену на округу квоту приєднання нових членів у теперішній організаційній кампанії, що ведеться для відзначення 70-річчя „Свободи", органу УНСоюзу, як також обмірковано нові, вдосконалені методи праці для виконання цієї квоти, що їх реферував гол. секретар д-р Я. Падох. Заплянувано відзначити восени ц. р. окремою імпрезою 70-річчя „Свободи" та обрано для цієї мети окремий Комітет. Ред. А. Драган у короткому слові зокрема закликав до здійснення заклику Екзекутиви УНС, щоб кожний читач і передплатник „Свободи" відзначили її 70-річчя приєднанням болай одного нового члена до УНСоюзу.

Оперний Ансамбль виставив „Ноктюрн" в Джерзі Сити

Джерзі Сити. — В неділю, 28-го квітня ввечері тут у великій залі Українського Народного Дому відбувся — безпосередньо після зборів Відділу УККА — Лисенківський Вечір, в програмі якого Український Оперний Ансамбль під керівництвом Ігора Соневицького виставив оперу-мініятуру „Ноктюрн". Виставку попередив спогад пані Ізидори Косач-Борисової про Миколу Лисенка та сольоспів оперової співачки Марти Кобрин-Кокольської, яка при фортепіяновому супроводі Ігора Соневицького виконала „Минають дні", „Садок вишневий", „Ой одна я, одна" та речитатив і арісту Марильці з опери „Тарас Бульба". Окремі партії в „Ноктюрні" співали: Світляна Тонкошкур, Олена Замята, Христина Боднар, Христина Карпевич, Ярема Шуган та Ольга Кириченко. На фортепіяні акомпаніювала проф. Галя Клим, а нарратором був Ігор Шуган. Доповідачку паню Косач-Борисову представила та привітала від Громади пані Марія Білозор з місцевого Відділу Союзу Українок Америки. Публіка майже заповнила велику залю.

ФІДЕЛЯ КАСТРА ПРИЙМАЮТЬ В СССР, ЯК КОМУНІСТИЧНОГО ГЕРОЯ

Москва. — Кубинський комуністичних диктатор прибув у минулу неділю 28 квітня ц. р. до Москви, де його вітали Хрущов з усіма найвищими большевицькими „достойниками" на залізничній стації з найбільшими почестями. Кастро прилетів в минулу суботу совєтським турбо - моторовим літаком ТУ-114 з Гаванни у безперервному 12-годинному леті до Мурманська. Там вітала його ціла совєтська делеґація на чолі з першим віце - прем'єром Анастасом Мікояном. До тієї делеґації належали м. і. віце - прем'єр Василій Кузнєцов, який в Об'єднаних Націях вів з американськими представниками переговори щодо Куби, міністер риболовлі Александер Ушков, та командант совєтської морської фльоти адмірал Александер Горшков, а совєтський амбасадор на Кубі Александер Алексєєв товаришив Кастрові в подорожі. В Мурманську показували Кастрові м. і. атомовий льодолом „Ленін" та військові портові влаштування. Кастро висловлювався з захопленням про вигоди лету совєтським літаком, в якому — казав він — „бракувало хіба тільки пливацького басену". Хрущов депешував Кастрові до Мурманська, що „цілий совєтський нарід очікує вас", а зараз у привітальній промові в Москві Хрущов запевнив Кастра, що Совєти будуть у випадку потреби „боротися рам'я об рам'я проти американських імперіялістів". Кастро переведе в Совєтському Союзі кругло один місяць. Він має бути центральною фіґурою на 1-травневих святкуваннях на Червоній площі у Москві, де вже напередодні його приїзду здвигнено трибуни для паради спеціяльно у честь Кастра. Стоючи поруч один біля одного Хрущов і Фідель Кастро в оточенні членів совєтського уряду і Президії компартії на трибуні на Червоній площі в Москві, Хрущов прославляв Кастра, як „першого амбасадора соціялізму на американському континенті", а Кастро з свого боку дякував Хрущову за врятування „соціялістичної революції на Кубі". Все ж, ні Хрущов ані Кастро не згадували про минулорічну історію з ракетами, коли-то Кастро висловлювався з найбільшим огірченням і обуренням про Хрущова, що той погодився не тільки забрати геть ракети з Куби, але й обіцяв перевести міжнародну контрольну інспекцію на Кубі — не спитавши раніше дозволу в Кастра.

Хрущов обіцює дотримати Женевський договір щодо миру в Ляосі

Москва. — Заступник державного секретаря Аверелл Гарриман, який прилетів до Москви з відручним листом від през. Кеннеді до Хрущова в справі Ляосу та з місією здобути співпрацю Совєтського Союзу у заведенні ладу і спокою в Ляосі, відбув з Хрущовим три і півгодинну конференцію, в якій з американського боку брав участь також амбасадор Фой Колер, а з совєтського боку міністер закордонних справ Андрій Громико. Гарриман і Колер поїхали до Хрущова після двогодинної наради з Громиком. В короткому комунікаті сказано: „Президент (Кеннеді) і голова ради міністрів (Хрущов) потвердили, що обидва уряди цілком підтримують Женевський договір щодо Ляосу, щодо котрої-то проблеми відбулася виміна думок між ними у Відні (в червні 1961 року) і де осягнено взаємне порозуміння". Однак — за пресовими вістками — Хрущов не зробив ніякого виразного приречення щодо будь-якого конкретного спільного ходу на терені Ляосу, щоб спонукати тамошніх комуністів заперестати ведення аґресивних атак проти невтрально - державного війська. Ці атаки розпочались 30 березня ц. р. і вони відтиснули невтральне військо, що підтримувало уряд Суванни Фуми, з багатьох місцевостей. Аверелл Гарриман у пресовій конференції, яку він перевів в американській амбасаді в Москві після повороту з розмови з Хрущовим, відмовився виявити подробиці тамошньої конференції. Він признав тільки, що поруч із справою Ляосу заторкнено багато інших міжнародних справ. Гарриман прилетів уже з Москви до Лондону, де поінформує британського міністра закордонних справ лорда Гюма про свої наради в Москві, та з Лондону повернеться до Вашинґтону. Тим часом в Ляосі покищо панує тиша, але справа тривкого миру знову ускладнилась, бо лідер тамошніх комуністів Суфановонґ, формально один з двох віце-прем'єрів Суванни Фуми, зажадав, щоб у нараді про привернення ладу і миру в Ляосі, говорити „про всі політичні справи". Виходить, що комуністи хочуть шантажувати Суванну Фуму і Захід вимогами щодо збільшеної участи в уряді та державному правлінні — погрожуючи дальшою збройною акцією. Вони закидають тепер Америці, що американські літаки підвезли підкріплення військовим частинам невтрального команданта ген. Конґа Ле.

У СВІТІ

● **В столиці Йорданії, Аммані,** 10.000 йорданських арабів манифестували вірність королеві Гуссейнові, проти якого в минулу суботу відбулись студентсько - робітничі демонстрації, в яких були три вбиті і 27 ранених. Але Гуссейн заборонив демонструвати проти президента Об'єднаної Арабської Республіки Нассера, запевняючи, що він, Гуссейн, є також за єдність всіх арабів.

● **Вдова розстріляного 20-го квітня ц. р.** еспанського комуністичного ватажка Юліяна Ґрімо Гарсії закинула голові еспанської держави генералові Франкові, що він відмовився помилувати її чоловіка „з бажання пімсти і особистої ненависти". Оборонці розстріляного — три адвокати, по одному з Франції, Британії й Італії, твердять, що суд над тим комуністичним лідером, колишнім шефом еспанської „чека", був „трагічною фарсою".

● **У Східньому Берліні** робітники бунтуються проти накиданих їм примусово додаткових годин праці — без окремої заплати. За минулий рік у фабриці гальм „Бремзенверк" робітники перепрацьовували 23.000 додаткових годин. Їх примушують працювати по суботах і неділях.

● **У Вестмінстерському соборі** в Лондоні приготовано для більшости з тисячі весільних гостей під час вінчання 25-річної красуні, княжни Александри, що відбулося в середу 24 ц. м., прикру несподіванку: тверді і дерев'яні крісла. Офіційно пояснено, що вони не тільки дешевші, але більші і сильніші за м'які фотелики, що були раніше. Княжна Александра, яка стоїть на 12-му місці листи кандидатів до престолу, вийшла заміж за шотляндського бизнесмена.

● **Південна Корея** призначила до Вашинґтону нового свого амбасадора. Став ним емеритований генерал Кім Чунґ Юл, який колись був шефом штабу південно - корейського летунства та військовим міністром за президента Синґмана Рі. Попередній амбасадор зрікся у зв'язку з внутрішніми персональними спорами в керівній військовій хунті.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Давно потрібна установа

Своїй власній вітальній силі, своїй системі і своїм ресурсам Америка завдячує те, що вона стала наймогутнішою країною і нацією світу. Але вже більше „обставинам", ніж власній волі і бажанням, треба приписати те, що Америці припав ще й провід світу в теперішній найбільш скомплікованій добі визволення атому та опановування космосу. Ця роля припала Америці в справді карколомному розвитку історичних подій, і ясно, що вона не була на неї приготована. Це стосується не тільки до загалу народу, але й до керівників американської політики, цілі генерації яких виростали, вчилися й працювали під знаком доктрини Монро — обмеження американських зацікавлень до Західньої гемісфери.

Не диво, що в таких обставинах американські політичні діячі й дипломати виявляли блаженну ігнорацію „старого світу", зокрема великого політичного комплексу в Европі. Для характеристики пригадати б тільки відвідини репрезентації американських українців в Державному Департаменті у 1919-му році з протестом проти польської збройної інтервенції в „Галіції" — Галичині. Високий урядовець того департаменту запевнив делегацію, що уряд цією справою заінтересується, бо він і сам не бачить і не знає, яке діло полякам... до еспанської території, поплутавши, очевидно, назву еспанської провінції з назвою Західньої України.

Досі ситуація незрівнянно поліпшилася, але вона ще далека від задовільної. Постійне порівнювання України в складі СССР з Пенсилвенією чи Тексасом у складі ЗДА може послужити на це яскравим доказом.

Проте, є поважна надія, що цей стан зміниться вже в недалекому майбутньому. Одну з рішальних роль у цьому відіграє заініційоване і піддержуване Урядом створення Крайової Академії Закордонних Справ. Законопроєкт у цій справі був внесений в обидвох палатах Конгресу 20-го лютого цього року, і тепер його розглядають відповідні комісії. Наперед можна передбачити, що законопроєкт буде схвалений і здійснений впродовж найкоротшого часу.

Законопроєкт передбачає створення високої державної школи для підготови дипломатів і всіх тих урядовців, що матимуть діло з будь-якою ділянкою закордонних справ: політичною, культурною, господарською, оборонною і ін. Як існують державні академії для вишколу старшин армії, фльоти й авіяції, так існуватиме й академія для вишколу політиків і дипломатів. Президент Кеннеді, пропонуючи Конгресові схвалення законопроєкту, мотивує потребу такої Академії новою ситуацією в світі, яка „всюди вимагає чоловіків і жінок для поінформованої і свідомої акції в рямках політичного, господарського й соціяльного секторів нашого зацікавлення" і яка тим самим „вимагає нового підходу до виховання і вишколу для численних завдань, що їх має наш урядовий персонал всюди в світі". У мотивах самого законопроєкту мова також про „постійне комуністичне намагання опанувати світ, що викликає глобальну боротьбу великого запалу і тривкости". Із схеми пропонованої Академії видно, що в ній кожний вищий державний урядовець матиме можливість здобути основне і джерельне знання в тій ділянці закордонної політики, в якій він працює чи плянує працювати, а з другого боку — Академія буде головним осередком дослідів і студій всіх проблем, що з ними зустрічається або може зустрітись американська закордонна політика.

Очевидно, що плян створення такої установи можна тільки привітати і піддержати. Вона вже давно була потрібна і, якщо б існувала, американська закордонна політика заощадила б собі і світові ряду кардинальних помилок, що в поважній мірі причинилися до того безрадісного стану, який існує тепер у світі. Але ліпше пізно, як ніколи.

Невтральні

Є у нинішньому світі насправді дуже мало дійсно невтральних держав. На таке окреслення заслуговують Швеція, Фінляндія, Австрія і Швайцарія. Їхньої миролюбности, відсутности будь-яких агресивних замірів у відношенні до сусідів та бажання зберігати коректні взаємини як із західніми, так і з комуністичними країнами, ніхто не може піддати під сумнів. Їхня невтральність щира і тривка, тому, що такий характер їх закордонної політики збігається з духовою настановою їхніх народів і що та політика сперта на ясно висловленій волі народу: в тих країнах існує дійсний демократичний режим з виборами, що їх правильність і чесність стоять вище всяких підозрінь. Швайцарія документує своє правильне розуміння невтральности рішенням — не належати до Об'єднаних Націй, щоб не потребувати раз-у-раз займати становище до різних спірних міжнародних справ.

Але велика більшість нинішніх формально невтральних держав із дійсним невтралізмом не мають нічого спільного. Читали ми, що югославський диктатор Тіто прислав таємного листа президентові Кеннеді із запевненням, що Югославія дійсно невтральна, при чому американські коментатори пояснювали, що Тіто і його дорадники рішили злагіднити цим погане враження, що його виликали на Заході палкі обійми Хрущова. Можна вірити, що Тіто не хоче втратити американської господарської допомоги, але не можна повірити в його „невтральність" після його виразної заяви в югославському „парляменті" 26-го грудня 1960-го року, що Югославія і Совєтський Союз „мають ідентичні погляди на майже всі важливі актуальні справи", і після того, як з'їзд „невтральних" лідерів у Београді в 1961-му році, вимагаючи — за совєтською формулою — „генерального і тотального" міжнародного роззброєння водночас ні словом не затаврував зламання большевиками мораторіюму на атомові детонації.

Який це невтралізм Індонезії, коли — після візит маршала Родіона Малиновського і комуно - китайського голови держави Ліо Шао-чі в березні-квітні цього року — її президент Сукарно в офіційному комунікаті приєднався в усіх найважливіших справах до становища китайських комуністів — проти вільного Китаю і за „право" Пейпінгу на „визволення" Формози, за „право" китайських комуністів володіти в Тибеті, проти „колоніялістів і імперіялістів" за комуністичною фразеологією, за комуністичну теорію щодо В'єтнаму, Ляосу і т. д. Де ж тут місце на невтралізм? Яким невтралістом є альжирський прем'єр Ахмед Бен Белла, коли він, поїхавши на Кубу безпосередньо після відвідин президента Кеннеді у Білому Домі та розцілувавшись в Гавані з Фіделем Кастром, заявив, що ЗДА повинні „звернути" Гвантанамо Кубі. Невтральність п'ятьох членів так званої групи Касабляники — Гвінеї, Гани, Об'єднаної Арабської Республіки, Малі і Марокко — насправді полягає в деклямаціях, які мають на цілі заспокоювати Америку, щоб не позбавляти себе її допомоги, — але в більшості міжнародних справ вони підтримують становище Москви. Постійний репрезентант Індії в Об'єднаних Націях, Крішна Менон, демонстраційно займав протизахідне і просовєтське становище в тій установі, і треба було щойно наїзду „співіснувального" Китаю на Індію, щоб вона звернулась за військовою допомогою до — ЗДА й Британії.

Не дивниця, що в Конгресі і поза ним існують найбільші сумніви щодо доцільности витрачати гроші американських податковців на допомогу таким „невтральним" країнам, які не є приятелями Америки та всього Заходу. Щораз більше сумнівів викликає прихильність до самої концепції невтралізму, коли куди переконливішою є правда, що в добі історичного змагу проти завойовницького комунізму і за збереження волі народів — не може бути невтральних.

Проф. д-р Юрій Шумовський

НАРОДИ АФРИКИ ТА ЇХ БОРОТЬБА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

(1)

Величезний африканський континент, що має тепер 200 000 000 населення, ще в першому тисячолітті до Р. Х. цікавив народи культурного світу. Перші мореплавці та колозанітори Африки — фінікійці, заснували свої колонії в північній частині Африки. Цими колоніями були Ютика, Гадрумета та Картагена. Кораблі фінікійців проходили вздовж узбережжя аж до Сенегалю. Фінікійська колонія — Картагена захопила в свої руки увесь торг на Середземному морі. Її король Ганон І-ий нав'язав торговельні зносини, вже в ті часи, з муринами Західньої Африки — суданцями. Єгиптяни, в свою чергу, користали з мінеральних багатств муринських народів, що жили тоді на території горішнього Нілу.

В пізніших часах римська колонізація охопила всю Північну Африку, а далі вандали та греки панували деякий час у цих місцевостях, аж поки араби, в VII столітті, прийшовши із сходу, не захопили все узбережжя Північної Африки, Сагару і навіть деякі муринські краї в Західній та Східній Африці.

Особливо могутньою була арабська держава у Північній Африці, в країні т. зв. Маґреб, в IX - XI столітті по Хр. Якраз у той час араби заволоділи багатою імперією Гана, що знаходилась над рікою Ніґер, під самою Сагарою. Тепер із столиці цієї імперії, Гани, залишелись лиш руїни, засипані пісками, і це місце зветься Кумбі Сале, де я довший час робив розкопки та археологічні досліди. Ця старовинна держава була виключно муринською. Араби, знищивши столицю Гана, пограбували імперію, головним чином неймовірні запаси золота, яким ця країна була знана у той час в усій Африці і на сусідніх континентах. Арабська інвазія пройшла лявиною по всій Північній Африці, Сагарі та Західньому Судану. Араби захопили міста Томбукту, Ніямею, Гао, Дженне. Місцевим народам силою накинули вони мусульманську віру та арабську мову, розвинули невільництво та торгівлю рабами. Мінеральні багатства Судану — золото, вивозилось на північне узбережжя Африки та до Европи і Азії.

Недовго, однак, панували араби. На зміну їм прийшли турки, які завоювали Північну Африку, а в Судані муринські народи заснували свої держави. Так постала держава Малі, яка в XIV стол. досягла найвищого ступня свого розвитку. Про могутність цієї держави не раз згадували арабські письменники та мандрівники. Пізніше, в новоствореній і також могутній державі Сонраї, міста Томбукту, Гао, Дженне славились висококультурним життям. В Томбукту в той час був університет з факультетами математики, філософії, астрономії та величезна бібліотека. У висліді наглого нападу марокканських військ Томбукту знищено і на протязі двох віків після цього в Західній Африці не було вже якоїсь великої держави.

У другій частині Африки, ближче до рівника, в XVI ст. відома була держава Бенін, що розвивалась культурно і економічно рівночасно з державою Сонгаї. Ця держава знаходилась на ґвінейському узбережжі і складалась з народів юруба, іфі, егбе, ашанті та інших. До цього часу збереглися прекрасні взірці її високого мистецтва: різні маски, скульптура з глини, дерева, кости і металу. Рівночасно відзначались і інші держави Африки: Конґо, Замбезі і, нарешті в пізніших часах: Буґанду, Анколе, Торо, Руанда, Урунді і інші.

З XVI стол. в життя африканських муринів втручаються европейські пірати і колонізатори. Портуґальці, еспанці, англійці, французи щораз частіше з'являлись на африканський континент, головним чином з грабіжницькими цілями, для торгівлі невільниками та окупації поодиноких районів. Міста засновані ними, були для них важливими форпостами. Одним з таких місць був острів Горей, біля Дакару, на якому збереглося багато пам'яток з тих сумних часів.

Розпочавши з тимчасових відвідин, нападів та торгівлі невільниками, европейці пізніше почали систематичну інвазію на чорний континент. У XVII - XIX стол. постають тут численні колонії. Місцеве населення ставило одчайдушний опір. У боях з напасниками полягло багато найкращих синів африканських народів в обороні своїх прадівських прав на землю і самостійне існування. Найвизначнішими борцями і народними героями були в Західній Африці: Аль Гаджі Омар та Саморі, імена яких досі нарід з пошаною згадує.

Однак, сили були нерівні. Люди, що прийшли з Европи із вогнепальною зброєю, з модерним вирядом, швидко зломили спротив африканських народів і окупували простори саванн, Сагари та джунґлів. Почалася плянова експлуатація країни, та її населення. Колоніяльні уряди в принципі мали одну лише ціль — використовування і вивіз із скупованих країн сільськогосподарських сирівців та мінеральних багатств.

Якщо колоністи розбудували шляхи, побудували міста, лікарні, віллі, школи тощо, то все це в більшості для власної вигоди і потреби. Дороги і залізниці використовувались для власного транспорту, в школах училися переважно діти европейських урядовців та упривілейованих африканців. Лікарні обслуговували европейське і верхівку муринського населення. Щождо широких мас місцевої людности, то відношення до неї було не однакове: деякі колоніяльні уряди відносились більш сумлінно, деякі жорстоко, як, наприклад, портуґальці в колонії Анґоля.

Перебуваючи довший час в колоніях Франції, в Західній Африці, мушу ствердити, що французький уряд ще більш-менш гуманно ставився до вимог і потреб життя місцевого населення в порівнянні з іншими урядами колоніяльних держав. Мав я нагоду приглянутись і до ненормальних, неґативних сторін в житті колоній, які характеризували окупанта і були, так би мовити, причинами політичних розрухів, викликали спротив колонізаторам, домаганням негайних реформ і врешті — створення незалежних муринських держав.

Василь Витвицький

„НОКТЮРН" — ОПЕРА МИКОЛИ ЛИСЕНКА

Одночасно з Лисенковими роковинами припало й п'ятдесятріччя його опери - хвилинки „Ноктюрн", твору, що займає особливе місце у спадщині нашого композитора. Це його останній твір, „лебединий спів", заключний акорд багатої композиторської творчости. Опера написана 1912-го року, коли композиторові були сімдесят років.

Про те, як виникла у Лисенка думка створити „Ноктюрн", є різні версії з кол, близьких до композитора. Головне, що на терені Українського Клюбу в Києві, головою якого був Микола Лисенко, створилася сприятлива для театрального діла атмосфера. Згуртувалися там визначні літературні й мистецькі сили, Марія Старицька, Олена Пчілка, Людмила Старицька-Черняхівська, Марія Грушевська, Дмитро Антонович, Олександер Олесь, а на вечорах клюбу бували з-поза Києва Леся Українка, Михайло Коцюбинський та інші. Одним із спільних бажань учасників клюбу було вивести український театр на шлях шукання нових форм, на шлях експериментування.

Не без впливу на самого Лисенка залишилася і його поїздка влітї 1911-го року в рідні околиці Полтавщини. Як пише син композитора Остап Лисенко у своїх спогадах (Київ, 1959 р.), поїздка тривала всього два тижні, але за той час Микола Віталійович відвідав багато знайомих місць і домів, у яких не бував сорок років. Він побував і в давньому родовому домі своїх двоюрідних сестер Юлії та Лисавета Лисенків.

Безпосереднім поштовхом для постання „Ноктюрну" був концерт старовинної української дилетантської творчости, влаштований Миколою Садовським. За дуже короткий час Людмила Старицька-Черняхівська виготовила лібрето опери - мініятюри, а захоплений сюжетом композитор не забарився з написанням музики. Через два роки після того Олена Пчілка згадувала: „Видно було, що Миколі Віталійовичу той твір дуже подобався; так охоче він оповідав про найголовніші моменти в йому, про елегічний зміст розмов, про потребу й відповідної музики до їх". („Спогади і думи", Київ, 1914 рік).

Зміст опери нескладний і — ненадто оригінальний. Це романтика ночі, коли „золоті й рожеві сни" виводять танець, а з кутків кімнати з'являються цвіркуни. Оживають змальовані на старих, запорошених портретах постаті давнього минулого. Життя входить і в статую вакаханки. Усе це триває недовго. Надходить ранок, і на місце нічної фантастики повертається реальність: виходить служниця, яка вже й на початку сердилася, що їй доводиться стирати пилюку з нікому непотрібних старих образів. Все таки ціла подія відбувалася недаремно. Тієї незвичайної ночі виявнилася важлива таємниця, що була досі між панною і її улюбленим, офіцером. Вияснилося, що він не покинув її колись, а згинув на полі бою з її іменем на устах.

Оця романтична історія одягнена в гарну й стилево витриману музику мала великий сценічний успіх, почавши від першої київської вистави. Вона здобула популярність скрізь в Україні. Через десять років, що минули від прем'єри „Ноктюрна", у своїй „Історії української музики" захоплювався ним Микола Грінченко, називаючи „шедевром". Йому подобались „клявікорди, родинні портрети, милий, старий вальс і вся атмосфера старої поміщицької садиби". І згодом в окремій студії про Лисенка, виданій у збірному томі писань („Вибране", Київ, 1959), Грінченко писав про цю оперу, що „музика її вражає цільністю стилю і рівністю лірично заглибленого настрою".

У різні часи цю оперу виконувано то при фортепіяновому супроводі, так як його написав Лисенко, то в оркеструванні композиторів Якова Степового, Станислава Людкевича та інших. Ще в нашій пам'яті вистава „Ноктюрна", що відбулася 1937-го року силами львівського Музичного Інституту ім. Лисенка на великій сцені міського оперового театру. Виконавцями були солісти й оркестра Інституту. Восени того самого року виставу передавало львівське радіо, при чому вступне слово про Лисенка і пояснення опери виголосив був композитор Василь Барвінський. Другий раз оперу виставлено в тому ж театрі за часів німецької окупації. Варто згадати, що в половині 1920-их років оглядав Лисенкову мініятюру й Ню Йорк. Ставив її тоді театр Народного Дому під керівництвом Марії Машир, колишньої учениці Лисенкової школи в Києві. Пізніше, у 1930-их роках, знову виконувалося її стараннням Т-ва Приятелів Української Музики.

Одна з привабливих рис Лисенкової опери — її щирість і простота музичної мови. Композитор поставив собі за мету відтворити атмосферу дворянських домів початку 19-го стол., у яких, крім гри сонат Моцарта і можливо вже й Бетговена, відбувалося живе, хоч і безпретенсійне, домашнє й товариське музикування. Це завдання музика „Ноктюрна" виконує правдиво і — можна сказати — автентично. З уваги на розмір і характер опери малої форми, чи пак камерної опери, „Ноктюрн" був цікавим експериментом. Ми не станемо твердити, що Лисенко, пишучи його, ішов свідомо за подихом своєї доби. Цьому, зрештою, заперечує сама традиційна і навіть архаїзована музика. Все таки є фактом, що розвиток оперової музики позначався на початку 20-го стол. реакцією проти канонів італійської опери, як і оперидрами Ваґнера. Одним із виявів цього була саме конденсація форми і спрощення засобів вислову. У наших часах до цього типу належать так звані „короткі опери" Ернста Кршенека, замкнені в одному акті, в супроводі камерної оркестри або й самого фортепіяна, також і музичносценічні твори Карла Орфа, такі, як „Місяць" чи музична казка про короля й розумну дівчину.

Окреме питання — зміст Лисенкової опери. Написана не без автобіографічного підкладу і сентименту, вона відтворює картину з „панського" життя. Це власне й була цікава, хоч належно недоцінена, спроба поширити тематику української оперової музики, яку в нас ще й досі надто тісно зв'язують з селом і його побутом. Згадаймо для прикладу, що з-поміж сьогочасних композиторів аж три вибрали за тему Олексу Довбуша.

Тема й її трактування була одною з причини осуду „Ноктюрна" збоку музикознавця М. Гейліг. У своїй фахово і досить солідно написаній праці про оперову музику Лисенка („Українська музикальна спадщина", Київ, 1949) авторка признає, що опера „цільна як по формі, так і по характеру застосовуваних засобів музикальної виражальности". Все таки їй не подобається цілий ряд моментів (арія вахханки, „рясніюча штучними претенціозними моментами", вальс „нуднуватий" тощо). Взагалі всі твори останнього періоду творчости Лисенка авторка зараховує до іграшок, що самі по собі „дуже майстерні й добре зроблені, але позбавлені потенції до широкого громадського резонансу, що супроводив всю попередню творчість композитора". Незрозуміння або тенденційний підхід з позицій так званого соціялістичного реалізму привели М. Гейліг до основної помилки. Власне „Ноктюрн" більшою мірою, ніж інші оригінальні музично - сценічні твори Лисенка, дочекався прихильної оцінки збоку критики, численних вистав по великих і навіть малих провінційних сценах і дуже теплого сприйняття збоку широких кол слухачів. Якого іншого й кращого резонансу можна сподіватися для мистецького твору?

У „Ноктюрні", не зважаючи на його мініятюрні розміри — а може якраз їм дякуючи — виразно видно силу і вмілість Лисенка характеризувати окремі дійові особи чи ситуації при помочі музичних засобів. Так, у самому тексті немає мови про те, де, в якій країні і в чийому домі відбувається дія. Наприкінці опери чути з-за вікна народню пісню „Ой, там за Дунаєм", і в цей спосіб акція узмістовлюється географічно, але цим ще не сказано, хто ж були й є господарі дому. Це композитор зробив майстерно музичною характеристикою панни. Після кількох початкових фраз вона оповідає про себе і впадає в типово український народно - пісенний стиль, такий властивий Лисенковій музиці до текстів з „Кобзаря". Цей гарний і витриманий рисунок скромної української панночки — одне з кращих місць в опері. В інших чуємо офіцера з його марсовими ритмами, палку й мінливу у своїх настроях вакханку, цвіркунів з прикметною для їх музики хроматикою. Цікавим моментом є фінал опери, квінтет усіх п'ятьох осіб. Тут Лисенко вжив цікавої гри тональних основ, тобто постійної зміни мажору з мінором. Цим засобом композитор передав не тільки настрій даного тексту, але й саму ситуацію дійових осіб. Вони ж тільки відгомін минулого, їх існування скороминуще і взагалі — нереальне. Власне цей момент нереальности, браку твердого ґрунту під ногами переданий непевною і — сказати б — захитаною тональністю квінтету.

Немаловажна й єдина в опері говорена роля служниці. При її помочі автори дають неначе антидот проти розслізнення дійових осіб і — проти своєї власної сантиментальности. Згідно з цим проходить і постлюдія, яка спокійно закінчується на ясному мажорі.

„Ноктюрн" має для нас цінність як твір — до того ж останній — Миколи Лисенка. Це і милий театральний спектакль. При сприятливій творчій і виконавчій атмосфері цей твір міг би сповнити ще одне завдання. Отож наша оперова музика перебуває вже ціле століття у замкненому колі між плянами композиторів і їх наставленням на так звану велику оперу та оперово - театральною практикою. Великі опери без доступу до великих оперових сцен залишаються з-правила в рукописах, тим часом практика проходить на двох-трьох позиціях давно переграного репертуару. Вихід з цього кола міг би нашим композиторам і музично-театральним діячам показати саме Лисенків „Ноктюрн". Легко доступний для виконання і сприйняття, цікаво побудований і тонко акварельними фарбами зарисований.

Іван Кедрин

УКРАЇНСТВО З ПЕРСПЕКТИВИ 45-РІЧЧЯ

(1)

Після кожної прогри природньо виникає відразу спір про те, які причини довели до неї. Кажемо — спір, бо не буває такого, щоб усі історики-аналітики, політики і публіцисти погоджувались у з'ясовуванні подій, які заважують на долі націй. Очевидно, що прогре української визвольної війни й революції з р.р. 1917-21 мусіла глибоко сколихнути українську політичну думку й залишити на ній сліди, помітні по нинішній день. Але, цікава річ, хоч здавалось б, що 45 років, себто час майже двох генерацій достатньо довгий, щоб позбутися деяких леґенд і з'ясувати собі правдивий образ ситуації в Україні в рр. 1917-21, по нинішній день все ще іноді чуємо ті самі твердження про причини, чому ми 45 рр. тому не зуміли закріпити за собою свою державність, як і чули ми їх безпосередньо після тієї катастрофи, під свіжим враженням і без тієї необхідної історичної перспективи, що її дає довший час.

Безпосередньо після кожної прогри шукається винуватців по лінії найменшого опору, там, де знайти найлегше і де вони, так би мовити, на виду. Уряд і провідні партії завжди формально відповідальні за успіхи і невдачі, тож найпростіше бачити в них також дійсних, не тільки формальних, спричинників лиха. Таким чином безпосередньо після того, як у листопаді 1920 року перестала існувати реґулярна українська армія, а спроба скоординувати окремі повстанські виступи в могутній повстанський рух, керований з єдиного командного центру, коли та спроба скінчилась трагічним фіналом під Базаром у листопаді 1921 р., в українському громадянстві виявилась така сама реакція, яка є притаманною для всіх подібних історичних подій в усіх народів: жертвенним козлом зроблено провідників української революції і визвольної війни, а в пошуканні нових шляхів до відродження втраченої державности, чи бодай решток тієї державности з її руїн, позначилась у громадянстві розтіч, що межувала з повним хаосом.

Не є ціллю цього нарису пригадувати в деталях, на яких трагічних роздоріжжях опинилась українська політична думка з початком 20-их років цього сторіччя, та ще й тоді, коли до катастрофи, якою був Ризький мировий договір, що насправді був повторенням Андрусівського договору й поділив Україну поміж Польщу й Росію, коли до тієї трагічної події прийшло ще рішення Ради Амбасадорів з березня 1923 року, яка признала Східню Галичину Польщі. Моральна депресія проявилась в різних відтінках угодівства у відношенні до Польщі й у відношенні до Росії. Відкрилось широке поле для аґентурної роботи обох окупаційних державних апаратів. Частина українських патріотів в Галичині шукала рятунку в так званій автономічній клявзулі, як мінімальній політичній програмі в Польщі, сподіваючись знайти в ній леґальні рямці для здобування культурно-освітніх і господарських вартостей, інші кинулись в обійми так званого радянофільства, яке теж мало різні види — від наївного патріотичного романтизму, аж до експозитури ворожої пропаґанди. В Східній же Україні фермент в умах проходив почерез період НЕП'у, шумськізму й скрипниківства до процесу СВУ і до того банкрутства тодішніх українських співіснувальних спроб, яке виявилось у самогубстві Скрипника і Хвильового.

Система поліційного терору сталінської доби аж до вибуху другої світової війни і, зрештою, також в добі Хрущова по нинішній день унеможливлювала і унеможливлює будь-які організовані вияви самостійницьких національних рухів — поза підпіллям, як і різних суспільно-політичних течій. Дійсність у Польщі, хоч яка вона була прикра, все ж давала змогу виявлятись таким течіям. І ось, знаємо, що ввесь український націоналістичний рух 1920-их і 1930-их років зродився передусім, як бунт проти того старшого покоління, яке нібі було винне в невдачі української визвольної війни і революції. А що те старше покоління, яке стояло в проводі української революції, поклонялось демократії, то виною була демократія. Український націоналізм 1920 і 1930 р.р. тому так поквапно перехопив усі найбільш характеристичні риски тогочасних націоналізмів Середньої Европи — з їх волюнтаризмом, заперечуванням демократичних засад, апотеозуванням молоді, наставлюванням її проти батьків та плеканням гасла „перманентної революції", що все це відповідало ідеально психологічному ґрунтові, який постав після нашої національно-визвольної катастрофи. Він був логічним витвором тодішнього нашого історичного підложжя.

Відомо, що друга світова війна завдала смертельного удару тій ідеології націоналізму, відомо теж, що й український націоналізм зазнав потрясення, яке не закінчилось і по нинішній день. Проте, по нинішній день чуємо і читаємо, що головну вину за прогру українських визвольних змагань несе Центральна Рада і вся та її провідна верства, яка очолювала наші змагання. Скидати вину на провідників Центральної Ради тим легше, що у величезній більшості вони звалися тоді соціялістами — від соціял-самостійників і соціял-федералістів почерез соціял-демократів до соціял-революціонерів, отож Українську Центральну Раду і її провідників легко формально утотожнювати з соціялізмом і разом їм приписувати всю вину за національно-державну катастрофу. Цю теорію підтримує по нинішній день частина українського націоналістичного табору, а підсилює її і не дає їй завмерти гетьманський табір, який дуже пристрасно й дуже односторонньо ставиться до періодів Центральної Ради й Директорії.

Тим часом у світлі багатої вже української історичної і мемуарної літератури, у світлі проголошених архівних матеріялів „докладної статистики українських армій нашого визвольного періоду, врешті у світлі тієї перспективи, яку ми маємо в ході післяреволюційних років, вже не підлягає сумніву, що найголовнішою причиною нашої прогри з років 1917-21 була відсутність політично свідомої нації.

М. Щербак

ІСКРИСТИЙ ТАЛАНТ

На літературній ниві письменника Василя Гайдарівського — добрий урожай: не встигла відквітувати повість „Заячий пастух" видана Об'єднанням Українських Письменників „Слово", як уже красується буйними колосками, наповнена добірними зернами - словами, книга „А світ такий гарний", видрукувана видавництвом Юліяна Середяка.

Свіжою книгою повістей „А світ такий гарний" Василь Гайдарівський не лише здобув великий літературний успіх, а просто заблискотів - заіскрив силою свого таланту.

На прикінцевих сторінках цієї книги письменник подав коротко „Дещо про себе і свою творчість". Читач з приємністю довідається, що Василь Гайдарівський — це відомий письменник старшої генерації, твори якого друкувалися в Україні ще задовго до другої світової війни; письменник, який віддав не один рік свого життя літературному рухові, пов'язаному з українізацією Донбасу; письменник, який після розгрому українського літературного руху в Донбасі був заарештований, а після в'язниці, з котрої йому пощастило вирватись, жив як бурлака. „У Ставрополі, на північному Кавказі, — як оповідає сам В. Гайдарівський, — ходив із скринею по вулицях, як скляр, вставляв шиби; на Каспійському морі два роки ловив рибу для Дагестанського риботресту; у Слов'янську працював вантажником".

В таких складних умовах Василь Гайдарівський, збагачений великим життьовим досвідом і наділений письменменницьким хистом, пише легко і оповідає цікаво.

Теми його творів — життя Донбасу, тієї частини України, на яку і в часи першої світової війни і в часи миру найбільше зазіхали червоні імперіялісти з Кремлю і яку — були такі поголоски! — проєктували навіть формально приєднати до Росії. Та й не диво — Донбас, — або, як вони звали „всесоюзна кочегарка", постачав їм найкраще в світі вугілля — антрацит — „чорне золото", конче потрібне для промисловости. Сюди, в цей Донбас, під час колективізації, тікали заможні хлібороби, або, як їх звали, куркулі, ті, що „сіяли хліб та без хліба умирали", щоб на землі й під землею загубитися й замести сліди, пережити страхітливий час енкаведівського людоловства.

І от саме Донбасові, вірніше його людям, і присвячує свої твори письменник В. Гайдарівський. Тонкий знавець життя, він оповідає про шахтарську дійсність, розкриває вдарі"). Два привиди, два мисрі"). Два привидо, два мисливці, що чатують на душу гірника: таємний дух легендарного Шубина під землею і явний дух реального Попова із „спецвідділу" на поверхні — енкаведівський Дамоклів меч, це ніби дві жорстокі долі — хто швидше схопить ту бідну душу?..

Люди з повісти „Мерехтливі Зорі" каторжно працюють, до безтями п'ють, а розчулившись — обнімаються й плачуть або озвіріло б'ються. Страхітлива дійсність. Автор так просто і ясно розповідає, так яскраво змальовує події і настрої, що перед нами постає життя у всій його реальности.

Особливо цінним твором В. Гайдарівського є „Непроханий гість". Його не можна забути ніколи.

Брати Федоренки, виховані в добрій українській родині. Батьки навчали дітей тільки гарного:

„Іван згадав, як він, ще хлопчиком бувши, якось повертався з батьком додому з церкви й бачив на хіднику новеньку копійку, що сяяла проти сонця, як золота. Він шарпнувся, хотів підняти привабливу монету, але батько нагнутись не дав. Мовчки витягнув з кишені п'ятака й поклав на Іванову долоню. А тоді сказав: „Тобі грошей треба? Бери. Це наші. Учись, сину, поважати себе. На чуже не зазіхай, а своє шануй. Чуже добро користи не принесе. Як виростеш і захочеш щось мати, то раніше — зароби. Жебраки — нещасні люди, кланяються таким же, як і вони, людям, за копійкою. Але жебраки заробити не можуть. Злидні примушують схиляти голову. Жебракам можна просити. Але кланятися нам — гріх і сором! А якби ти підняв копійку чужу, то ти б раніше їй вклонивився. Чи не смішно, га? Копійці кланятися! — Батько так засміявся радісно, ніби й дійсно, якби він стримав, то Іван зробив би щось погане, піднявши монету. Але ніколи вже Іван чужого взяти б не зміг"... (стор. 110).

Як такі брати жили в умовах комуністичного сваволі і нацьковування людини на людину, як зберігали свій чесний та працьовитий рід від загибелі — це автор розкриває засобами мистецьких образів.

Порівняння, епітети, метафори, — все це у Вавиля Гайдарівського таке барвисте, що картини змальовані в творі, відчуваєш просто фізично:

„У віконниці дряпався гострими пазурями дощ, набридливо й настирливо, як кіт, що нашкодив і втік, а тепер, після довгого блукання чужими задвірками, повернувся голодний, змерзлий і проситься, щоб його пустили до хати" (стор. 109).

Або ось як Василь Гайдарівський змальовує душевний стан одного з братів — Івана:

„Думки його були сумні, як квиління пташки, що прилетіла з хробачком у дзьобику й побачила порожнє гніздо — якийсь хижак позабирав її дітей" (стор. 109).

Твори „Непрошений гість" та „Мерехтливі Зорі" — такі цікаві, що їх варто було б перекласти на англійську мову, щоб англомовний читач побачив глибочінь людських трагедій, переживаних в Україні під жорстокою владою московських окупантів.

Із захопленням читається, добре написана композиційно, повість „А світ такий гарний". Про такі твори говорять: „візьмеш їх у руки, то вже не відкладеш, поки не прочитаєш". Тема цієї інтригуючої повісти — кохання Андрія й Настусі. А головну думку твору висловив один із персонажів — Килина: „Живеш і жити хочеться. Світ такий гарний, а люти паскудять його" (стор. 235).

У повісті надзвичайно гостро змальовано сцени допиту і страхітливих тортур. Енкаведист Толкачов допитує продисвіта Шпака, супротивника Андрія, застосовуючи так звану „турецьку лазню", що розпарює не тільки тіло та кістки, як московська лазня, але й душу.

Просто рука не піднімається писати про незначні мовні огріхи на зразок „нашорошився", „усердно", „лузгаючий" (міг би легко виправити і сам автор, а тим більше мовний редактор), зважаючи на ваговитість творів.

Василь Гайдарівський, давніше знаний на еміграції повістю „Ще одно кохання", своїми новими творами — повістю „Заячий пастух" і, особливо, свіжою книгою „А світ такий гарний" — засвідчив свій високий письменницький зріст.

Наступні повісті Василя Гайдарівського „Гончарі" та „Крадений батько" — нові надбання в українській літературі на вигнанні — чекають на свого видавця.

Роковини Української Державности та Роковини Крут в Амстердамі, Н. Й.

Заходом місцевого Відділу УККА та при співучасті хору сусідніх громад: Коговс, Трой, Вотервліт відзначено в тутешній громаді в дні 10-го лютого 1963 р, в залі Українського Американського Горожанського Клюбу згадані Роковини.

Як минулого року так і цього року посадник міста Амстердаму видав Проклямацію Дня Незалежности України, що була відмічена в англомовній пресі в дні 21-го січня 1963 р.

В неділю 10-го лютого 1963 місцевий парох укр-кат. церкви о. Лев Ліщинський відправив Службу Божу в наміренню Українського Народа, виголосив гарну проповідь та візвав парохіян до численної участи в святочній академії.

О годині 3-ій по полудні віделужено Панахиду за поляглих борців у визвольних змаганнях.

Свято започатковано американським гимном, що його виконала оркестра „Арфа" під кир. п, С. Когута. З черги голова Відділу УККА проф. Семен Гнатківський відкрив свято та попросив приявних вшанувати поляглих борців за українську державність однохвилинною мовчанкою. Опісля привітав приявних на залі, окремо гостей з сусідніх громад, відчитав звернення Централі УККА видане в зв'зку з відзначенням Роковин та заподав програму свята.

Святочну промову виголосив редактор Іван Дурбак з Трою. В своїй доповіді змалював яскраво акти проголошення Незалежности і Соборности, що відбулись 44-45 років тому в Києві з найбільшою точністю, відтворив образ церемоніяльного акту проголошення Соборности всіх Українських земель в одну самостійну державу. Підчеркнув великий підйом та невгасаючий ентузіязм народа, що пережив цю надзвичайну величну подію. Присутні мали враження, що є учасниками цього історичного акту. На кінець своєї доповіді зазначив, які завдання і дії зобов'язують українську спільноту, що перебуває у вільному світі.

Англійською мовою промовляв Василь Свободян з Трою. В своїй гарно виголошеній доповіді відмітив значення цих державних актів та вдало пов'язав їх з дотеперішніми досягненнями української спільноти у ЗДА.

Доповідь про Крути та їх вплив на безперервну боротьбу українського народа відчитав пластун Михайло Вершона. Деклямації: Воля України, Дума про волю, та Триста героїв під Крутами гарно продеклямували пластунки: Леся Пацак, Ірина Вішко, та новак пласту Володимир Кривулич.

Фортепіянове сольо музика Лисенка, вдало відіграла п-на Дарія Семеґен. З'єдинений хор з громад Коговс, Трой і Вотерволіт під мист. керівництвом п. Ярослава Біласа виконав вміло три пісні: Гимн Батьківщині, Засяло сонце золоте, Живи могутня Україно. Оркестра „Арфа" під кер. п. С. Когута відіграла три маршові пісні: Гей маршують вже повстанці, Збудися, могутня Україно, Нумо хлопці до зброї.

Національним гимном оркестра „Арфа" і згаданий хор закінчили це небуденне свято. Голова місцевого Відділу Семен Гнатківський щиро подякував всім виконавцям святочної програми, та зазначив, що навіть малі громади спільними силами можуть гідно відзначити кожде національне свято.

Д. О.

Поклін Тарасові Г. Шевченкові в Дітройті

24-го березня відбулася в Дітройті Академія, присвячена нашому національному генієві Тарасові Г. Шевченкові в авдиторії Четсі Гайскул при заповненій публікою просторій залі. Успіхові Шевченківської Академії спряли дві причини: підготовкою Академії в цьому році займалися обидва відділи УККА, разом з Укр. Ам. Федерацією Стейту Мишиґен, що українська громадськість в Дітройті прийняла з признанням. Заходами голови Метрополітального Відділу УККА ред. Михайла Бажанського та голови Відділу УККА на Дітройт-Схід і Гемтремк інж. Володимира Тустанівського прийшло до порозуміння обидвох Відділів УККА у справі діяння на терені Дітройту і організації національних Свят і до цього об'єднання приступила також Укр. Амер. Федерація Стейту Мишиґен, під проводом голови В. Довганя. Це безперечна заслуга представників наших головних організацій, яка причинилася до скріплення нашого організованого життя на терені Метрополії Дітройту.

Другою причиною був виступ Капелі Бандуристів у поновленому складі, з диригентом Іваном Задорожним та з відомими солістами. Особливо тепло був прийнятий присутніми тенор з Філядельфії Іван Гош. Акомпаніювала з усім чуттям артизму п-і Ірина Решетилович. Управа Капелі, керуючися ухвалою після успішної концертової поїздки — виступати в майбутньому тільки повним складом, так і поступила тим разом стягнувши потрібні сили до Дітройту. Виступ був справді імпозантним та майстерним.

Академію відкрив інж В. Тустанівський, а Капеля Бандуристів відспівала „Заповіт". Опісля святкову доповідь повну поетичної форми, виголосив ред М. Бажанський. Академію привітали промовами кол. конґресмен А. Бентлі і конґресмен І. Лесінські, спонзори федерального закону про пам'ятник Т. Шевченка. Артистичну програму доповнив виступ пань: М. Кошів, Хр. Макар і М. Підгурської з рецитацією поеми Т. Шевченка „Тополя".

Кінцеву промову виголосив ц. В. Довгань голова Укр. АМ. Федерації стейту Мишиґен. Наприкінці Академії відспівано національний гимн „Ще не вмерла Україна". (О. М.)

Зустріч з Р. Завадовичем у Торонті з нагоди його 60-річчя

Роман Завадович

Заходом Об'єднання Українських Педагогів, Відділ у Торонті, і Об'єднання Працівників Дитячої Літератури відбудеться 5-го травня в Торонті, в залі У. Народного Дому при 191 Липпінкат зустріч громадянства і молоді з відомим письменником - педагогом Романом Завадовичем, який свій талант вже поверх 40 років присвячує майже виключно творчості для українських дітей і молоді, і дав досі понад 20 окремих видань творів та безліч поезій, оповідань, казок, леґенд та гуморесок у різних журналах у краю і на еміґрації: „Вістник", „Джажбоґ", „Дзвони", „Дорога", „Світ Дитини", „Малі Друзі", „Веселка".

Творчість Р. Завадовича, всупереч матеріялістично-русифікаційній і антирелігійній дитячій літературі в підсовєтській дійсності, наскрізь національна і глибоко християнська і становить особливу цінність для виховання нашого молодого покоління.

Зустріч громадянства Торонта з цим нашим письменником - педагогом і авторське читання творів - поезій, оповідань, гуморесок і ін., та з дискусією про ролю рідної літератури в умовах нашої дійсности стане без сумніву своєрідним святом теж з огляду на 60-ліття Автора саме в 1963 році.

Початок зустрічі о годині 4 по полудні. Масова участь засвідчить наше глибоке розуміння ваги рідного слова для виховання нашої зміни, наших дітей і молоді. Ю. Л.

Поважний осяг новоприбулого українця

Д-р Юліян Е. Куляс

Д-р Юліян Е. Куляс, Шикаго, народився 1934 року в Боратині, передмістя Ярослава в Україні. Народню школу закінчив в Німеччині, а середню в таборовій українській гімназії. Правничі студії закінчив в 1959 році і того самого року здав іспит перед адвокатською палатою в Шикаго. По закінченню студій і кінцевого адвокатського іспиту відкрив канцелярію, яку успішно провадить дотепер. Належить зазначити, що наш молодий адвокат бере активну участь не тільки в українському громадському життю, але і в американському. І так: є членом дебатів університету Іллиной і здобув мистецтво. Є віце - президентом спортової ліґи в Шикаго, бувший член спортової дружини „Левя", а тепер активний член спортової Сумівської дружини „Крила". Ще й тепер є він в складі першої дружини „Крил". Є правним дорадником міжнаціональної ліґи, яка спонзорує дружини з 15 різних держав, поручник американської армії. Спортовий референт крайової Управи СУМА, активний член СУМА ім. Павлушкова в Шикаго.

Член 131-го Відділу УНСоюзу, член 192 Відділу Провидіння, член 143 Відділу Української Народної Помочі.

Є він активним членом церковних організацій, які існують при католицькій церкві св. Миколая в Шикаго. Є він активним членом АБН в Шикаго, а головно в комісії зовнішніх зв'язків.

Молодий наш правник 16-го квітня 1963 року зложив присягу у Вашинґтоні перед найвищим суддею Ворреном, одержавши право заступати у всіх справах перед Найвищим Судом у Вашинґтоні. Між іншим, суддя Воррен, ґратулюючи меценасові Кулясові, заявив, що йому спеціяльно приємно поґратулювати молодому правникові українцеві, який не уродився в Америці, а здобув те почесне становище, якого не осягають деякі в Америці уроджені.

Ми радіємо осягами п. меценаса Куляса і бажаємо йому від себе, а головно від сумівської молоді, серед якої він працює, і від його улюблених спортовців з дружини сумівських „Крил" якнайкращих успіхів у його фаховій праці і в праці серед Української Громади в Шикаго. І. М.

ПОВІДОМЛЕННЯ УПРАВИ СУСТА

Управа СУСТА повідомляє українське студентство, що в оголошенні про Ідеологічний Конгрес, помилково подано також участь ТУСМ-у. Головна Управа ТУСМ-у в свому листі до Організаційного Комітету згаданого Конгресу уважала, що час підготовки до Ідеологічного Конгресу був не вистарчальний, і з тої причини не дала згоди на свою участь.

УПРАВА СУСТА

ЗАКЛИК ДО КОЛ. ПЕРЕМИШЛЯКІВ

Звертаємося до Вас із наглою й дуже спішною справою:

Пані Марті Д., вдові по професорові Михайлові Д., що залишилася в Перемишлі, грозить утрата зору, якщо не найдуться гроші на кошти якнайшвидшої операції катаракти. Чулих на людське горе людей, зокрема Перемишляків, проситься слати пожертви на адресу:

"AMERICA"
817 N. Franklin Street
PHILADELPHIA 23, Pa.
„на лікування п. Марти".

Про вислід збірки буде в пресі повідомлення.

КОМІТЕТ ПЕРЕМИШЛЯКІВ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА в ЗДА
ІСТОРИЧНО-ФІЛОСОФІЧНА СЕКЦІЯ

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

відбудеться в суботу, 4. травня 1963 р. в годині 6-ій вечером в залі Українського Інституту Америки, 2 Схід 79 вулиця в Ню Йорку.

ПРОГРАМА:

1. Проф. Д-р В. ЛЕНЦИК: Відкриття.
2. Проф. Д-р М. ВЕЛИЧКІВСЬКИЙ доповідь на тему: „Сумні часи німецької окупації України 1941-1944": а) Перед приходом німців в Україну 1941 р.; б) Прибуття німців до Києва; в) Наші еміґранти в Києві; г) Створення Української Національної Ради; ґ) Перше ставлення німецьких окупантів до Української Національної Ради; д) Розбудова громадсько-політичного життя; е) Німецький терор у відношенні до українців.

Доповідь буде ілюстрована численними документами.

ВХІД ВІЛЬНИЙ. ГОСТЯМ РАДІ!

Доїзд: підземкою ІРТ до 79 вулиці або автобусом Медізон Евеня до 79 вулиці в Ню Йорку.

Дирекція Історично-Філологічної Секції НТШ

ОБ'ЄДНАННЯ ПРИХИЛЬНИКІВ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ — ВІДДІЛ В НЮ ЙОРКУ

— влаштовує —

в СУБОТУ, 4-го ТРАВНЯ 1963 р.

в залі ч. 32 УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ в НЮ ЙОРКУ, при 140 — 2-га Евеню

„ЖИВУ ГАЗЕТУ"

зі статтями:

1. Д-р Роман БОРКОВСЬКИЙ: „Елементи революції в сучасній підсовєтській літературі".
2. Мгр. Всеволод ІСАІВ: „Нова енцикліка папи Івана XXIII".
3. Мгр. Петро ПОТІЧНИЙ: „Американські дослідники про характер плюралістичних і тоталітарних суспільних устроїв".

ЗАПИТИ И ДИСКУСІЯ • ПОЧАТОК в год. 7.30 веч.

До ласкавої участи усіх заінтересованих запрошує

УПРАВА ОПВВУ

ПОДЯКА

Дня 11-го квітня 1963 року, помер

бл. п. Петро КРАВЦІВ

Похорон відбувся 16-го квітня 1963 року в Гартфорді, Конн.

Оцим складаємо сердечну подяку за відправлення Панахиди, та відпровадження тіла та довершення похоронних відправ в Церкві і на цвинтарі Всч. О. дек. Баландюкові, пароховї Гартфорду. Всім Друзям і Знайомим за слова розради в часі його недуги. Щиро дякуємо 5-му Відділові ООЧСУ за квіти і пам'ять.

Щире спасибі усім, що відпровадили тіло на вічний спочинок. Дякуємо всім за вислови співчуття.

Хай Всевишній винагородить Вас усіх.

НАТАЛІЯ КРАВЦІВ — дружина
ІВАН КРАВЦІВ — син
ВАСИЛЬ КРАВЦІВ — син

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ незабутнього

МУЖА І БАТЬКА

бл. п.

Володимира Кривокульського

Мґр-а фармації і Старшини УГА

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

в четвер, 2-го травня 1963 р.

о год. 7-ій рано

в Українських Католицьких Церквах:

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж., НЮ ЙОРК, Н. Й., ГРЕЙТ МІДОВС, Н. Дж. і ПІТСФІЛД, Масс.

дружина: МЕЛЯНІЯ
дочка: МАРІЯ

Т-во „Самопоміч" — координуючий чинник української громади в Шикаґо

(За 25 центів місячно)

Така існує місячна вкладка для членів Відділу Т-ва Об'єднання Українців в Америці „Самопоміч" в Шикаґо. Що ж при такій вкладці можна зробити? Нічого, коли та громада „Самопомочі" була б тільки невеликим гуртком. Але в Шикаґо „Самопоміч" є вже „великий чоловік". Зорганізувався цей відділ 12-го червня 1949 року при участі 65 основників, а через 5 років організація мала 300 членів, а через 10 років було вже 1,600 членів.

Статистика вказує на розвиток організації. Провідною методою Т-ва є об'єднати в своїх рядах усіх українців та нести допомогу потребуючим братам залишенцям і іміґрантам. Тож гасло християнської любови до ближнього та єдність, соборність і солідарність на ґрунті понадпартійности є провідними вказівками праці „Самопомочі".

Провід „Самопомочі" цих вказівок завжди тримався і товариство виконало багато корисного для української справи. „Самопоміч" в Шикаґо була джерелом і основою для постання майже всіх найголовніших фахових та професійних організацій.

Вже в 1950 році заіснували при „Самопомочі" такі секції: Учительська Громада, яка від себе заініціювала місцевий часопис „Українське Життя", Лікарське Т-во, Студентська громада, секція правників, секція кооператорів, Т-во опіки над дітворою, що пізніше перетворилось в споживчу кооперативу „Самодопомога", що є власником оселі в Равнд Лейку, Допомоговий Фонд, що дав підставу для створення Федеративної Кредитової Кооперативи „Самопоміч", спортове Т-во „Леви", радіокомітет.

Правда в Шикаґо, крім „Самопомочі", існують ще дві великі заслужені організації, що об'єднують і координують працю в кільканадцятьох різних організаціях. Це є Ліґа Американців Українського Походження та Об'єднання американсько-українських організацій. Багатотисячна своїм членством „Самопоміч" є доказом живучости в тій же українській громаді здорової тенденції державницько-необхідного об'єднуючого понадпартійницького моменту. Тому то тільки організовані імпозантні виступи українського суспільства під об'єднаним протекторатом цих всіх трьох центрів „Самопомочі", „Ліґи" та „Об'єднання" були правдивими і успішними виявами повної одностайности нашого громадянства виступати назовні як представництва державно-здібної нації. Так було, для прикладу, в 1960 році при організації великої імпрези „Тиждень Поневолених Націй", а пізніше „Століття з дня смерти Т. Шевченка", що були побудовані на базі згаданих трьох центральних наших установ. Таке загально-національне значення існування „Самопомочі" в житті українського суспільства у його сконсолідованих зовнішніх виявах та організаційні наслідки й заслуги цього об'єднання.

Щоденна ж та муравлина діяльність, яку систематично провадить „Самопоміч", і в якій вона може похвалитися великими успіхами і своїх провідних діячів, то є голів, членів управ і поодиноких референтів, і збірних зусиль громадян доброї волі — членів і нечленів — це допомогова та харитативна чинність, служба для обездолених братів. До допомогової чинности треба віднести в першу чергу право членів „Самопомочі" іміґрантів користатись з усіх благ і можливостей, які дає федеративна каса „Самопоміч". Особливо ж в ім'я провідної ідеї шикаґовський відділ „Самопомочі" провадив чисто харитативну чинність для братів залишенців в Европі і для іміґрантів в Америці. Ця ділянка мала й має шорокий діяпазон потреб від найдрібніших і до найскладніших.

„Самопоміч" провадила, хоч і не завжди реґулярно, культурно-освітню діяльність. В залежності від обставин та хисту даної управи та діяльність набирала різної форми. Секція Учительська Громада організувала курси й Школу Українознавства, сама управа т-ва влаштовувала виклади на різні теми, радіокомітет провадив українське радіомовлення, а Управа т-ва організувала „живу газету", що користалась успіхами.

Т-во „Самопоміч" в Шикаґо заслуговує на підтримку, і його членами мали б бути всі свідомі українці Шикаґа.

Треба тільки 25 центів місячно, щоб стати учасником дійсно добродійного і такого авторитетного Т-ва, і своєю липтою помагати його діяльності в християнській помочі бідному братові, а також забезпечити і собі поміч на чорний чи безпорадний день, поміч добрим словом — фаховою порадою чи поміч грішми.

Ант. Кущинський

ЙОРДАНІЯ ПІДТРИМУЄ ГУССЕЙНА

В Аммані та в інших містах Йорданії відбулися маніфестації льояльности для йорданського короля Гуссейна. На фото: король Гуссейн промовляє до зібраних перед його палатою прихильників свого режиму. Цій маніфестації намагалися перешкодити група студентів, які кидали каміння і кричали „Гамаль Абдель Нассер", але їх скоро розігнала поліція.

В Австрії переобрано Адольфа Шерфа на президента республіки

Відень. — В минулу неділю переобрано в загальному голосуванні лідера соціял-демократів, 73-літнього Адольфа Шерфа на президента австрійської республіки. Він отримав близько 2 і пів мільйона голосів, а представник Християнсько-демократ. партії, кол. канцлер д-р Юліюс Рааб кругло 1,800,000 голосів. Третій кандидат, ген. Йозеф Кіммель, дістав несповна 200,000 голосів. Несподівано високе число голосів, що впали на Адальфа Шерфа, давши йому 55.41%, отже абсолютну більшість голосуючих, пояснюють тою обставиною, що хоч Юліюс Рааб дуже популярний, проте він зрікся був свого становища ктанцлера з приводу важкої недуги — цукровиця і недомога печінки — і цей момент використали його противники в передвиборчій кампанії. Зрештою, президент в Австрії має здебільша тільки репрезентаційні функції, бо відповідальним перед парляментом є голова уряду, канцлер.

Віце-президент Джансон показує закордонним делеґатам тваринну фарму

Джансон Ситі, Тенн. — Віце-президент Линдон Б. Джансон запросив на свою тваринну фарму 30-ох делеґатів до Об'єднаних Націй, щоб їм показати взірцеву фарму. Делеґати різних держав були захоплені тим, що побачили. Цейлонський амбасадор Мальдасекера сказав, що якби таке чисте повітря було в ОН, та наради відбувалися б „в легшій атмосфері, бо можна б ясніше думати". Джансон сказав чужинним гостям, що коли американські поселенці прибули вперше в ті околиці, то там все було таке, як є тепер в недорозвинених країнах. Заходи американського уряду і праця американських громадян зробили з тієї країни те, чим вона тепер є. Початкові переселенці втікали туди перед війною, бо бажали жити мирно, казав Джансон. Віце-президент і пані Джансон показували гостям окремі частини фарми. Пані Джансон показувала дім, в якому „народився Джансон", і цвинтар, де спочивають тлінні останки членів родини Джансонів. Делеґати написали свої імена на цементовій стіні, де вже були прізвища президента Кеннеді, президентів Пакістану і Мехіко.

Короткі вістки

● **Британія** видасть в наступному році поштові марки з нагоди 400-річчя народин Вільяма Шекспіра — 23 квітня 1564 року. Вже тепер приготовляють програму величавих святкувань, які відбудуться у честь найбільшого англійського письменника-драматурга.

● **Совєтський маршал Ніколай Крилов,** командант московської військової округи, став комадантом совєтських ракетних з'єднань. Він прийшов на місце маршала Сергея Бірьюзова, який став шефом штабу совєтських збройних сил. Крилов був за часів Сталіна командантом дивізії і дивним дивом врятувався від тодішніх „чисток". За другої світової війни був комадантом Одеської військової округи та після того командував трьома арміями в поході проти Німеччини.

● **Головний прокуратор** Роберт Ф. Кеннеді конферував у Монтґомері, Алабама, одну годину і 15 мінут із алабамським губернатором Джорджом Воллесом в справі сеґреґації в шкільництві, але не мав жадного успіху, бо Воллес заявив, що він не допускатиме до об'єднання шкіл в своєму стейті.

● **Професор зоології** в Корнельському університеті д-р Ля Монт Кол домагається, щоб обережніше користуватися всякими хемікаліями, щоб не знищити тих рослин і тварин, які ними скроплюється, або посипається.

● **Сенатор Кеннет Б. Кітінґ** твердить, що на Кубі не зменшилося число совєтських військ і воно і далі виносить 17,000, як це було в жовтні минулого року, бо СССР забрав частину своїх військ, але зате привіз нові військові з'єднання на Кубу.

● **У столиці Конґа Леопольдвілі** на всіх 800,000 мешканців є 200,000 безробітних. Безробіття почалось зараз після проголошення Конґа самостійною державою, бо політичний хаос спонукав до втечі закордонного капіталу, закрились або зредукувались фабрики внаслідку упадку внутрішньо-крайової і закордонної торґівлі та внаслідку грошової інфляції.

● **У столиці Португалії** Лісбоні розкинено летючки з закликом до португальських жінок, щоб вони демонстрували проти політики уряду Салязара, який своїм колоніяльним правлінням в Анґолі сприяє тамошній війні.

БАТЬКИ; Зв'яжіть замолоду Ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб забезпечити їй кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

Пласт і Пластприят в Ню Йорку влаштували спільне Свячене

Ню Йорк. — В неділю 28-го квітня тут у великій авдиторії школи св. Юра при 6-ій вулиці відбулося Спільне Свячене, яке влаштували Пласт і Пластприят для пластової молоді, її батьків і запрошених гостей. Відкрив імпрезу голова Кружка Приятелів Українського Пласту „Пластприят" інж. Б. Соболта, який згадав недавню статтю в „Свободі" під заг. „Український Корпус Миру" і твердив, що внаслідок її всі українські чоловіки находяться на фронті, тому на тостмайстра треба було попросити пані Марту Ярош. Привітавши о. пароха Ореста Засійбіду, ЧСВВ, та о. Севастіяна Сабола, ЧСВВ, і представників Пластової Старшини, інж. Соболта попросив о. Засійбіду посвятити Пасху. Пані Марта Ярош вдало і з гумором проводила програмою, на яку склалися виконання гагілок, що їх навчили пластунок гніздові Дозя Турчан, Нуся Шкамбара і Дзвінка Саляк, та гагілок укладу пл. сен. Романа Петріни у виконанні пластунок і пластунів. Окремі пункти програми присутні щиро оплескували. Промовляв п. Р. Петріна, який закликав пластову молодь плекати українські танки, пісні та інші вияви української культури. Парох о. Засійбіда говорив про високі завдання Пласту і СУМ'у і закликав українську молодь не забувати і про те, що для українського народу можна працювати, бувши священиком чи черницею. Голова Крайової Пластової Старшини Юрій Ференцевич говорив про потреби, цілі і завдання Пласту, п. Яськів вітав Пласт від СУМА. „Господиня" Свяченого пані Марта Ярош подякувала всім, що чимнебудь причинилися до влаштування цієї вдалої імпрези. Інж. Соболта подякував усім виконавцям програми та всім присутнім і попросив о. Засійбіду молитвою закінчити Свячене, по якому відбулася забава для пластової молоді.

В Нюарку відзначено роковини великого голоду на Україні

В залі Української Православної Громади, при церкві св. Вознесіння в Нюарку, Н Дж., за ініціятивою Юного ОДУМ'у, 10-го лютого відбулась виставка малярських праць української тематики, любителя-маляра Костя Степового.

Виставка була присвячена 30-літтю великого штучного голоду на Україні. В залі виставлено 24 картини.

Як не мистець — маляр, я не беруся оцінювати працю автора, бо це зроблять інші, фахові мистці і це не входить в мої задуми. Проте зазначу, що вона таки була добра. Більша частина картин, а то до 75%, були виключно українського змісту, бо там можна було побачити і українські млинки чи ставки, біленькі хатки і вишневі садки з церковцями і т. д. Було видно, що маляр вкладав в свої твори свою душу і робив так, як це він міг і як це йому вдавалося. Виставка була ґрунтовно і змістовно підготовлена, декоративно оформлена та відповідала тій трагічній даті, що була 30-років тому, — тобто голодові.

В творах, що були виставлені, вперш чергу вкидалося у вічі — образ розп'ятої України — Хрест. В далечіні зруйнована церква, хати, різні будівлі тощо. Нижче напис за словами Б. Лепкого: — за кров, за муки, за руїну, верни, верни нам, Боже, Україну. Внизу великий образ в позолочених гарних рамках. Це українське село. На першому пляні трибанна церква в садку. Над образом з двох сторін звисає чорна стрічка. Це символ трагедії українського села, церкви, поневолення. Це все прикрашено вишитим українським рушником. Над цим всім великий чорними літерами напис: „В 30-річчя голоду". По обох сторонах картини. В горі над ними знову напис „Обличчям до рідного краю". Все це таке близьке і рідне, а в дійсності далеке і трагічне.

Виставку картин п. К. Степового, присвячену 30-річчю штучного голоду на Україні відкрив вступним словом місцевий священик о. протоієрей Володимир Буката. Після чого передав слово самому авторові картин К. Степовому. Автор, як очевидець трагічних подій, під час голоду в 1932-33 роках, жив та працював на селі — вчителем. Він в своєму короткому слові — спогаді розповів присутнім той жах, ту трагедію, яку він бачив своїми власними очима і переживав. Коли я за наказом районового відділу освіти ходив по хуторах, щоб взяти-списати дітей шкільного віку, я бачив цілі родини вимерлих, — стверджує доповідач. І далі: Брутальність і нахабство тодішнього уряду, на чолі якого стояли Сталін, Молотов, Хрущов і другі, доходили до того, що коли наші брати з західніх земель, довідавшись про голод на Великій Україні, хотіли надіслати допомогу, харчі для голодуючих, узурпаторський режим тоді ж заявив, що в них ніде ні якого голоду немає і це все є видумка буржуазії. І тоді, коли мільйони українців в страшних муках корчились від голоду, умираючи в хатах і по полях, городах і смітниках, на вулицях і містах, — з гучномовців радіо по всій країні СССР лунав спів трафаретної пластинки: „Хороша страна моя родная" „Жить стало лучше, жить стало веселей".

Свій спогад автор виставки закінчив словами: — Згадаймо всіх і буревій, зустріньмо дружно, всі, гуртом і в стінах рідної софії, ми знов зустрінемось з хрестом. Згадаймо. — І попросив присутніх встати з місць і однохвилинною мовчанкою вшанувати пам'ять жертв — голоду.

Після чого одумівець Володимир Степовий продеклямував вірш Б. Лепкого „І в мене був Рідний Край", а одумівський хор проспівав молитву за Україну „Боже Великий, Творче всесильний, на нашу рідну землю споглянь".

Виставка була попереджена Панахидою по жертвах голоду, яку відправив священик о. протоієрей Володимир Буката. Співав мішаний Церковний і Одумівський хор під керівництвом диригента п. П. Шкварка.

Добровільні датки від імпрези переслано на будову пам'ятника Т. Шевченка у Вашинґтоні.

Лідія Приходько.

● **Грецька поліція** віднайшла в пивниці, що мала тільки 4 квадратні стопи, Арістідеса Праґаліса, що його 15 років тому засуджено на смерть за дезерцію з війська під час війни проти комуністичних партизанів. Праґаліс перебував у тій пивниці постійно впродовж 15 років і тільки ніччю виходив на двір зачерпнути повітря. В селі вважали, що він давно помер, а про його криївку знали сім його братів і їхні жінки, проте зуміли зберегти тайну. Він має тепер 43 роки.

Посмертні згадки

ВАСИЛЬ КОЗАК, довголітній член Відд. 155 УНСоюзу в Перт Амбою, Н. Дж., помер 7-го березня 1963 р. Покійний народився 1880 р. в селі Черчі, пов. Рогатин, Галичина. Полишив у смутку дружину Анну, чотири доньки: Катерину, Марту, Миню і Ольгу, 2-х синів Івана і Василя, 13 внуків і 2 правнуків, брата Івана у Перт Амбою. Похорон відбувся 9-го березня 1963 р. при участи Родини, Знайомих та членів Т-ва Запорозька Січ. Покійного поховано на церковному цвинтарі. Вічна Йому Пам'ять.

Михайло Фединишин, секр.

АДАМ КІЧАН, довголітній член Т-ва ім. Маркіяна Шашкевича, Відд. 94 УНСоюзу з Гемтремк, Миш. Помер 29-го березня 1963-го року, проживши 69 років. Покійний походив з Кросно, Зах. Україна. Полишив у смутку жінку Катерину, сина Николу, 2 дочки: Анну Підфорд і Перл Ґурняк та 3 внуки. На рідних землях оставив брата Івана і 2 сестри Тетяну і Христину. Похорон відбувся 2-го квітня 1963 року з каплиці похоронного заведення до укр. греко-кат. церкви Непорочного Зачаття П. Д. М. при великій участи родини та знайомих, а від так на цвинтар Mt. Olivet Cemetery. В. Н. П.

Вол. Крушельницький

ІВАН МАКСИМЦІВ, довголітній член Б-ва св. Йосафата, 217 Відділ УНСоюзу в Рочестер, Н. Й., упокоївся в Бозі, дня 14-го квітня 1963 р. Прожив 71 р., походив з села Путятинці, повіт Рогатин, Зах. Україна. Полишив в смутку жінку Марію, 1 доньку Анну Поерех, 2-х синів — Тому і Михайла, одну сестру Анну Маранда і 6 внуків. Похорон відбувся 17-го квітня з церкви св. Йосафата при участи родини і членів Б-ва. Похований на цвинтарі Holy Sepulchre Cemetery. В. Н. П.

В. Колдянський, секр.

ТАРЗАН, ч. 5022. В жахливому світі!

UNBELIEVABLY, TARZAN AND HIS COMPANIONS LANDED SAFELY AND UNHURT IN A DEEP POOL.

THE WATER-SOAKED ADVENTURERS GASPED IN RELIEF AND STRUGGLED TOWARD SHORE--

BUT THEIR RELIEF WAS SHORT-LIVED WHEN THEY DISCOVERED THAT THEY WERE IN A SHOCKING, TERRIFYING WORLD!

Неймовірно, Тарзан і його компаньйони безпечно і непоранені знайшлися в глибокому ставі.

Змочені водою шукачі пригод, важко дихаючи, шукаючи полегші, добилися до берега...

Але їхня полегша коротко тривала, коли вони пізнали, що знаходяться в жахливому і страшному світі!